

Emne nr. 95

HEIMANFYLGJE OG BRYLLAUPSGÅVER

1. Kva slag ord brukar dei i Dykkar bygd for heimanfylgje; brukar dei også orda medgift og utstyr, og tyder desse orda det same som heimanfylgje?
2. Var det visse ting som kvar brur skulle ha med seg heimefrå t.d.: ei brurekiste, og kva kalla dei den?
3. Kva var det i brurekista, a) kvardags- og kyrkjeklede (kor mange stakkar av kvart slag), b) pynt, c) åklær og andre sengkledde (kor mange av kvart slag), d) kristnaplagg, e) likklede?
4. Fekk ho med seg ferdigvovne tyrullar t.d. vadmål, einskjeft og andre slag ty?
5. Kor mange oppreidde senger skulle brura ha med seg?
6. Dersom ho skulle ha med meir enn ei seng, var då dei andre tenkt som gjestesenger?
7. Fekk brura med seg rokk, vev og annan reiskap t.d. bryggegreier, mjølke- og ostebøtter, sending- eller førningskorg?
8. Skulle ho ha ei vogge med seg heimefrå?
9. Fekk brura husdyr med seg, kva slag husdyr var i tilfelle det (dei som ho sjølv hadde alt opp) og kor mange av kvart slag?
10. Fekk brura jordeigedom i heimanfylgje?

11. Dersom det var fleire døtre på ein gard, fekk då alle det same utstyret?

Korleis dei samla seg utstyr

12. La mora til side klesplagg og sengklede til døtrene sine medan dei ennå var små?

13. Kor gamle var jentene då dei sjølve tok til å arbeida på utstyret sitt, og kven tok initiativet til dette?

14. Kva slag førebilete hadde jentene når dei laga utstyret sitt, skulle alt vera slik som mora hadde det, eller tok dei etter ting om de hadde sett hos andre?

15. Kva for ting namna dei og kva slag teknikk brukte dei då, t.d. korssting? Hadde dei namneduk?

16. Namna jentene a) med dei første bokstavane i jentenamnet sitt eller b) merkte dei både med sitt jentenamn og med brudgomens namn?

17. Hadde døtrene eige linland og eigne sauer med tanke på utstyret, eller fekk dei lin og ull til det av mora om hausten?

18. Gjorde dei dette kvart år, eller vart ei trulova jente utrusta serskilt, medan dei andre døtrene måtte venta til det vart aktuelt for dei også?

19. Vart utstyret til kvar av døtrene oppbevart for seg?

20. Kvar og korleis gøymde dei utstyret, t.d. i den kista som seinare vart brurekiste?

21. Skulle alle klede som brura hadde med seg, vera nye og ubrukne (det vert av og til fortalt at brura gav bort gangklede sine)?

22. Var det klesplagg med i utstyret som brura skulle gi til brudgomen og til foreldra og syskena hans?

- 23.Laga jentene slike gåver sjølve, og kva slag klesplagg var det?
- 24.Kva heitte desse gåvene?
- 25.Vitja jentene kvarandre for å sjå på utstyret?
- 26.Fekk dei gutane som vitja jentene, også sjå utstyret?
- 27.Kven skaffa dei andre tinga, reidskap, møbler o.s.b., vart dei laga, og i tilfelle når (kom handverkarar på garden for å laga ymse ting t.d. laggar, skreddar, sølvsmed), eller vart dei kjøpt?
- 28.Var det pengar med i heimanfylgjet før?
- 29.Visste folk kor mykje ei jente skulle få i heimanfylgje, og førte det til at ho hadde større von om å verta gift?
- 30.Vart foreldra til brura og brudgomen eller brudgomen og verfarens same på førehand om kor stort heimanfylgjet skulle vera?
- 31.Dersom ei jente gifta seg mot foreldra sin vilje, kunne det då henda at ho ikkje fekk det vanlege heimanfylgjet?
- 32.Fekk også sønene heimanfylgje eller medgift, og kva besto det i?

Spørsmåla 32-34 gjeld ikkje tilhøva slik dei skulle vera etter lova, men skikken slik som den vart praktisert utan omsyn til lovheimel.

- 33.Vart heimanfylgjet rekna for brura sin personlege eigedom?
- 34.Gjekk alt utstyret hennar eller t.d. berre gangklea attende til foreldra dersom ho døyde barnlaus?
- 35.Dersom den døydde som gav heimanfylgjet, hadde då dei ugifte syskena rett til like stor del i buet?

Heimanfylgjet vert ført til den nye heimen

36. Kom brudgomen for å henta heimanfylgjet (eller t.d. hans far eller grannen), korleis vart han mottatt, var det gjestebod i heimen til brura då, og kva vart dette gjestebodet kalla?
37. Kven kjørte lasset eller lassa?
38. Var det gjestebod i heimen til brudgomen då, og kva vart dette gjestebodet kalla (heimkomeøl t.d.)?
39. Når vart heimanfylgjet flytta, før bryllaupet eller om morgonen sjølve bryllaupsdagen?
40. Kva slag gåver gav brudgomen til brura, kva kalla dei ei slik gåve (benkegåve t.d.), og når skulle han gi den (andre bryllaupsdagen)?
41. Gav brudgomen same slag gåve til brura enten ho gifte seg til hans gard eller han gifte seg til hennar gard?
42. Spørsmåla ovanfor gjeld skikken mellom bøndene. Men kva rekna andre samfunnslag på bygdene, t.d. småbrukarar, husmenn og fiskarar, at ei brur skulle få med seg heimefrå?
43. Kva slag skulle ei tenestejente ha når ho gifte seg, laga ho det sjølv eller kjøpte ho det?
44. Hende det at husbondfolket gav tenestejenta si utstyr, og kva var det?
45. Korleis er skikken i dag, reknar foreldre i dei ymse miljø seg pliktige til å gi døtrene sine utstyr (og kva består det i, kunne vi få ei liste over tinga) eller til å gi pengar når dei gifter seg?

Bryllaupsgåver

46. Kva hugsar dei i Dykkar bygd om skålegåver, når vart det slutt med dei?

I emnelista nr. 39 har vi spurt om sending (førning) ved bryllaup, og De treng difor ikkje fortelja om dette i svaret på denne lista.

47. Gjekk brureparet tidlegare på vitjing til skyldfolk, grannar og vener før bryllaupet, og fekk dei då gåver av dei som dei kom til (sjølvsagt utan å be om det)?
48. Kven er det om gir brureparet bryllaupsgåver, er og var det berre bryllaupsgjestene som gav gåver, eller er og var det også andre som kjente seg pliktige til det?
49. Er det skikk å ha gåvene med seg til sjølve bryllaupsgjestebodet?
50. Dersom brureparet reiser til byen for å viast og ikkje held bryllaupsgjestebod, får dei då bryllaupsgåver, og av kven?